

EEN MARKTZANGER OVER KINDERMISBRUIK IN HET CITADELPARK EN TE LEDEBERG

Het stadspark van Gent heeft -het is algemeen bekend- zijn ontstaan te danken aan de Citadel die er onder het Hollands bestuur onder leiding van majoor Van Pittius werd gebouwd. Na de Belgische onafhankelijkheid bleef het militair fort, toen bijna geheel afgewerkt, zogoed als onveranderd staan te verkommeren.

In 1870 kocht de stad Gent het bolwerk en de er omheen liggende terreinen van het Rijk, en reeds het jaar daarop begonnen de slopingswerken. In datzelfde jaar kwam een urbanisatieplan klaar dat voorzag in de aanleg van bloemvelden, vijvers, gras- en boompertijen met ertussen romantisch kronkelende wandelpaden¹. Het Citadelpark groeide weldra uit tot de voornaamste groene zone van de stad, een groene long en een oord van rust dat alle Gentenaars welkom was (en is).

De laatste jaren heeft dit park echter de reputatie gekregen een locatie te zijn waar overdag, maar vooral 's nachts onder de bekende mantel der duisternis, allerlei dingen gebeuren, die zoals dat heet, het daglicht schuwen.

Nu zou men kunnen denken dat we hier te maken hebben met een betrekkelijk recent fenomeen. Het verlies van de traditionele waarden, de voortschrijdende morele verloedering, enz., weet je wel! Toch blijkt dit niet zo te zijn en het park was trouwens ook niet de enige plaats waar dit soort dingen plaatsvond, zoals verder nog zal blijken.

Zo werd in 1892, kort na de aanleg van het park, door een Gentse straatzanger een klaaglied gezongen over onverkwikkelijke gebeurtenissen in het park. Oude "kapoenen" en viespeuken spraken er immers kinderen aan en probeerden hen met allerlei lekkers of andere "cadeautjes" mee te lokken "om hulder te kunnen onteeren". Zo beschrijft de zanger onomwonden de liederlijke bedoelingen van "dat schaamteloze ras" dat het park tot zijn uitverkoren onveilig werkterrein had gemaakt.

Zoals dat in dergelijke liederen wel meer het geval is, wil de zanger ons doen geloven dat het hem niet om de sensatie van wat daar gebeurde te doen was. In de laatste strofe wordt het de toehoorders duidelijk gemaakt dat de zanger de ouders-stadsgenoten wil waarschuwen voor de gevaren waaraan hun kinderen zich daar blootstellen. Hij maant ze tot besluit dan ook aan hun kroost "toch meer onder d' oogen" te houden.

De zanger van dit lied was tevens de auteur van de tekst die hij, zoals dat bij zangers de gewoonte was, op een los, langs één zijde bedrukt blaadje aan de toehoorders verkocht.

Een exemplaar ervan bevindt zich in de centrale bibliotheek van de Gentse

universiteit (G.19069). Meer dan waarschijnlijk werd het te Gent zelf door een onbekende verzamelaar gekocht in juli 1892. Dit leest men op een potloodaantekening bovenaan op het zeldzame, misschien zelfs unieke blaadje. Deze auteur en vermoedelijk ook de zanger was Pol de Snirck, zoals -met een zetfout op het blaadje onderaan- wordt meegedeeld. Dit is de bekende Gentse straatzanger Pol de Snerck (1855-1941). Hij woonde bij de Heuvelpoort in de Zandstraat 99. Bij de burgerlijke stand van de stad staat hij bekend als een man met vele beroepen: "klakkenmaker", wever en dagloner, maar een straatmuzikant wordt hij er niet genoemd. Toch blijkt dat hij ook als gelegenheidsmuzikant bruiloften en andere feesten opluisterde.

Van De Snerck zijn verscheidene liedblaadjes bewaard. Sommige van zijn teksten hebben een sterk geëngageerd sociaal karakter. Bij voorkeur dicht, zingt en klaagt hij over de ellendige leefomstandigheden van de arbeiders, de stakingen en de uitbuiting door het patronaat. Hij klaagt aan, kiest steeds de zijde van de sukkelaars en de verdrukten, en roept hen op tot actie om hun lot te verbeteren.

Het lied over de "schandalen uit het park der Citadelle" sluit aan bij De Snercks maatschappelijke betrokkenheid. En dit is eveneens het geval voor een nog hierna te vermelden gelijkaardig lied. Ook deze vorm van uitbuiting van "schaapjes" van kinderen wil hij aan de kaak stellen. Ook zij zijn hulpelozen en potentiële slachtoffers van "vuile heeren" met veel geld en weinig deugd. We laten hem zelf aan het woord:

De schandalen uit het Park der Citadelle

Zangwijze: La Valse du Cliquot

1

Als zanger voel ik mij verplicht
Al weer een nieuw liedje te zingen
Op echte schandalige dingen,
Die dagelijks komen aan 't licht
't Is wreed als men dat wil beletten,
Geen dag gaat er schier voorbij,
Of men kan lezen in de gazetten
Van moorden en schandalerij.

(echte: lees echt)

(dat... beletten: daarop letten)

Refrein

'Is toch een echte schand,
't Geen hier gebeurd in 't land,
Op kindren groot en klein,
Die onderjarig zijn.

(onderjarig: minderjarig)

Zij luistren naar geen klacht,
Hij die het kind verkracht,
Het is schandalig, 'k zeg het vrij,
Hoe men ons kinderen brengt 't lij
Maar al dat schaantelooze ras
Die moeten in de kas.

(*'t lij: in 't lijden*)

(*kas: gevangenis*)

2

Zoo iets gebeurde hier te Gent,
In 't park gekend der Citadelle,
Dat wil ik aan 't volk eens vertellen,
Nochtans 't is al reeds wijd gekend.
Er kwamen daar steeds vuile heeren,
Die liepen op kindrenjacht,
Om hulder te kunnen onteeren,
Toonden zij cadeautjes vol pracht.

3

Zoo trachte een oude kapoen,
Een onnoozel kind mee te krijgen,
Voor geld, suiker, speelgoed en fijgen,
Om dan alle slecht mee te doen.
't Is wreed, hij was zeventig jaren,
Hij had vrouw en kinderen rijen,
In 't park ging hij zijn drift bedaren,
Steeds met kindren groot en klein.

4

Noch ander, met vuilheid belaân,
Kwamen ook die schaapjes onteeren
Door beloften van schoone kleeren,
Zo deden zij kindren mee gaan.
't Is schande zoo beulen te wezen,
'k Word ijskoud als ik daar aan denk,
En toch niets die kon hun doen vreezen,
Ze bedorven een kind in een wenk.

(*die: overbodig woord*)

5

O ouders past op, 't is uw plicht,
Gij hebt nu eens goed ondervonden
Hoe nu uwe kindren geschonden
Tot uw verdriet te kermen ligt.

(*ligt: lees liggen*)

En houdt ze toch meer onder d' oogen,
En tracht van dat smeerig venijn
Nu nimmer te worden bedrogen,
Die gansch uw gezin brengt in pijn.

(Die: lees *Dat*)

Dezelfde zanger is ook de auteur van een gelijkaardig lied, dat zich eveneens in dezelfde, hierboven genoemde bundel bevindt. Hier uit *De Snerck* zijn verontwaardiging over wat er in mei 1893 te Ledeberg is gebeurd.

Op zondagnamiddag, de veertiende van deze maand, was rond vier uur een jongetje van vijf jaar, Maurice Roels geheten ², met zijn kameraadjes aan het spelen in de Posthoornstraat van deze randgemeente van Gent. Een persoon die, zoals later bleek, te Kalken woonde, kwam daar voorbij, bood het kind allerlei lekkers aan en lokte het mee.

Gans de avond en de nacht gingen de ouders en familieleden van Maurice op zoek, maar het jongetje bleek spoorloos. 's Anderendaags 's morgens echter hoorden ze dat hun zoontje te Kalken in het gezelschap van een man gezien was. De ouders spoedden zich daar naartoe zonder succes. Tenslotte onmoetten ze de man met het kind langs de Schelde te Wetteren. Toen Maurice zijn ouders zag, riep het naar hen. Daarop probeerde de man het kind nog over de brug in het water te werpen vooraleer de vlucht te nemen. Maar dit lukte hem niet want twee gendarmen die daar toevallig voorbijkwamen, slaagden erin hem aan te houden.

Het kind begon toen te vertellen over de martelingen die het had doorstaan. De nacht had het met de man in een bos doorgebracht en toen het weende of om zijn ouders riep, bedreigde de kerel zijn slachtoffer met een groot mes. Tot zover de achtergrond van dit lied waarvan de tekst te koop werd aangeboden op een blaadje dat we hier reproduceren.

W.L. BRAEKMAN

NOTEN

1. M. Van Wesemael, "Citadelherinneringen", Gh. Tyd. 4 (1971), 168-176.
2. *Gazette van Gent*, 18 mei 1893.

EEN 5JARIG KIND ONTEERD

te Ledeberg, in de Posthoornstraat.

REFREIN

Die zoo een schaapje klein
Durft brengen in de pijn
Is laf en slecht man
En dië mag niet bestaan
't Is schande 'k zeg het vrij
Elk moet bekennen met mij
Dat zoo een kereel klein of groot
Meriteert eene grove dood
Om te onteeren 't onnoozel bloed
Is hunne straf te zoet.

1.

Als zanger voel ik mij verplicht
Op ne vuile kereel te zingen
En op zijn schandalige dingen
Die hij weer gebracht heeft aan 't licht
Zijn lafheid is weer eens gebleken
Die menig ouder schrikken doet
En van verdriet 't harte doet breken
Als zij denken aan 't dierbaar bloed.

2.

Te Ledeberg is dat geschied
Waar menig klein kind was aan 't spelen
Kwam een beul spekken uitdeelen
Zoo bracht hij een kind in 't verdriet
Daarna was hij spoedig verdwenen
Naar Kalcken en 't kind afgemat
Riep moeder en begon te weenen
Helaas het was reeds te laat.

3.

Die ouders zochten gansch den nacht
Met hun familie vol van smarten
Toen moeder riep komt aan mijn harte
Kwam een man die tijdingen bracht
Ik heb sprak hij alles vernomen
Dat ge allen zoekt gezwind
Luistert 'k ben van Kalcken gekomen
'k Zag daar bij een heer uw lief kind

4.

De ouders gingen spoedig op zoek
Om hun groote schat weer te vinden.
En om dienen beul te verslinden
Elk droeg op 't gelaat eenen vloek
En toen den beul kwam te bespeuren
Ontvloog van zijn harte een zucht
Hij dacht 't kind in 't water te sleuren
Om te kunnen nemen den vlucht

5.

Het kind die zijn ouders nu zag
Riep moeder met opene armen
En juist kwamen daar twee gendarmen
Dien hem vaten nu bij de kraag
De beul riep wat gaat er gebeuren
De vader sprong hem toe met kracht
En riep laat mij die beul verscheuren
Want hij heeft mijn kind lief verkracht.

6.

Het kind gansch met droefheid belaan
Die sprak 'k heb in een bosch geslapen
En zoo ging hij voorts aan het klappen
Van schandallen op hem begaan
Als 't kind aan zijn ouders dorst sneken
Stond hij met een groot mes in zijn hand
En riep stil of 'k zal u doorsteken
Zeg vrienden is dat niet toechant

Gedicht en gezongen door Paul De Snerck, Zandstraat, 99. Gelast zich men het spelen van bruiloftafels.